

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Rundskriv

Nr. A-3/2022

Vår ref 22/638

Dato 26. august 2022

Ikrafttredelse av endringer i statsborgerskriften – endringer i språkkravet

Stortinget vedtok Prop 98 L (2019-2020) Endringer i statsborgerloven (krav om ferdigheter i norsk muntlig) den 20. oktober 2020. Statsborgerloven § 8 er endret og det fremkommer nå av loven at alle søkere mellom 18 og 67 år må ha oppnådd nivå B1 i norsk muntlig for å kunne få innvilget norsk statsborgerskap.

Forskrift om endring i forskrift om erverv og tap av norsk statsborgerskap ble fastsatt av Arbeids- og inkluderingsdepartementet 26. august 2022 med hjemmel i lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap (statsborgerloven) § 8.

Hvilke prøver som kan benyttes for å oppfylle kravet om ferdigheter på nivå B1 i norsk muntlig

Det finnes ulike prøver som måler kunnskaper i norsk muntlig på minimum nivå B1 i henhold til det felles europeiske rammeverket for språk, læring og vurdering, herunder norskprøve 3 og test i norsk – høyere nivå (Bergenstesten).

Hvilke prøver som ellers godtas ved søknad om norsk statsborgerskap vil fremgå av UDIs retningslinjer om saksbehandling av søknader om statsborgerskap etter statsborgerloven kapittel 3.

Unntak fra kravet om ferdigheter på nivå B1 i norsk muntlig

Unntak fra kravet om nivå B1 i norsk muntlig er fastsatt i statsborgerforskriften § 4-1 første ledd. Det er UDI eller UNE som klageorgan som avgjør om vilkårene for unntak er oppfylt.

Automatisk unntak for to grupper jf. forskriften § 4-1 bokstav e og f

Postadresse
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo
postmottak@aid.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 64
www.aid.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org. nr.
983 887 457

Avdeling
Integreringsavdelingen

Saksbehandler
Truls Knudsen
22 24 77 19

Personer som ankom Norge på bakgrunn av søknad om beskyttelse eller som overføringsflyktning og som har fylt 55 år, er unntatt fra det nye språkkravet. Kombinasjon av alder og språkbakgrunn vil gjøre det krevende for svært mange i denne gruppen å oppnå nivå B1 i norsk muntlig.

Den andre gruppen som får automatisk unntak fra det nye språkkravet er personer som mottar uføretrygd og har fylt 55 år.

Nærmere om hvilke særlige helsemessige eller personlige forutsetninger som kan gi unntak fra språkkravet etter forskriftens § 4-1 første ledd bokstav g

For at det skal gjøres unntak etter § 4-1 første ledd bokstav g så må det skyldes helsemessige eller personlige forutsetninger som er langvarig. Akutt sykdom eller tilstand som kan behandles og som ikke påvirker gjennomføringsevne på lang sikt, gir ikke grunnlag for unntak.

Mange faktorer har innvirkning på progresjon og resultat i språkkinnlæringen. Ofte vil flere slik faktorer være til stede samtidig og komplisere læringsprosessen. Ved avgjørelsen av om det skal gjøres unntak skal det gjøres en helhetsvurdering der det blant annet kan legges vekt på følgende momenter:

- **Alder ved ankomst til Norge**

Alder har stor betydning for den enkeltes resultater og vil kunne være et viktig moment i en helhetsvurdering. Hovedtendensen at det er vanskeligere å lære seg et nytt språk desto eldre man er. Selv om alder vil kunne være et viktig moment vil ikke høy alder alene gi grunnlag for unntak, jf. at statsborgerloven stiller krav om språkkunnskaper frem til fylte 67 år.

- **Utdanningsbakgrunn fra hjemlandet**

Skolebakgrunn er en viktig faktor for resultatet av og progresjonen i andrespråklæringen. Manglende skolebakgrunn gjør det mer krevende for voksne innvandrere å oppnå nivå B1 i muntlige ferdigheter.

- **Språkbakgrunn**

Språktypologiske avstand mellom det nye språket og morsmålet har sterk innvirkning på menneskers mulighet for å tilegne seg et nytt språk. Hvis begge språkene tilhører samme språkfamilie, gjør det språktilegnelsen klart lettere, mens større språktypologisk avstand gjør læring vanskeligere.

Språkbakgrunn vil ikke alene gi grunnlag for unntak fra språkkravet, men må ses i sammenheng med andre momenter.

- **Særlig omsorgsbyrde**

Særlig omsorgsbyrde kan ha vesentlig innvirkning mulighet til å lære norsk. Årsakene til særlig omsorgsbyrde vil ofte være omsorg for barn med spesielle utfordringer. Det samme kan gjelde partner med sykdom eller andre særskilte utfordringer.

- **Helseutfordringer**

Lese- og skrivevansker eller dysleksi, syns- eller hørselshemming, samt konsentrasjonsproblemer som kan skyldes posttraumatisk stress på grunn av krigsopplevelser eller andre traumatiske hendelser, er helseutfordringer som kan vanskeliggjøre innlæringen av et nytt språk. Slike utfordringer kan gjøre seg gjeldende i varierende grad. Hvorvidt det skal gi grunnlag for unntak vil være avhengig av i hvilken grad den enkelte er rammet.

- **Hørselshemmede og tegnspråkbrukere**

Norsk og norsk tegnspråk er to helt ulike språk. For tegnspråklige innvandrere er omfanget av språkinnlæringen derfor ekstra stort. I tillegg vil det være noen hørselshemmede innvandrere som har hatt begrenset eller ingen mulighet til å lære talt språk eller tegnspråk i hjemlandet, og som dermed ikke har et fullt utviklet morsmål ved ankomst til Norge. Det gjør innlæring av norsk eller norsk tegnspråk utfordrende.

Det er viktig å understreke at listen med momenter ikke er uttømmende. Unntak kan gjøres på grunn av én enkelt faktor, men ofte vil det være slik at flere faktorer spiller sammen. Avgjørelsen må derfor bero på en konkret helhetsvurdering hvor en eller flere av faktorene som fremgår ovenfor inngår. For å få unntak på grunn av personlige forutsetninger som vedkommende ikke rår over, må disse forutsetningene ha vært tilstede over et visst tidsrom og det må ikke være utsikter til at situasjonen vil endre seg slik at søkeren kan antas å fylle norskkravet innen kort tid. Helhetsvurderingen bør trekke inn erfaringer og uttalelser fra flere kilder der det er relevant, herunder opplæringssettene, samt helsepersonell, lærer, spesialpedagog og andre som kjenner deltakerne godt og har ekspertise om de aktuelle faktorene.

Om unntak fra krav om prøve i norsk muntlig for personer som fyller inntakskrav til studier på norsk eller samisk ved universitet eller høyskole i Norge etter statsborgerforskriften § 4-1 første ledd bokstav d

Personer som kan dokumentere at de fyller de særlige kravene for kunnskaper i norsk eller samisk for inntak til universitet eller høyskole, har tilfredsstillende ferdigheter og skal fritas. Se for øvrig universitets- og høyskoleloven (jf. lov 1. april 2005 nr. 15 om Universiteter og høyskoler § 3–6) og forskrift om opptak til høyere utdanning (jf. forskrift 31. Juni 2017 nr. 13 fastsatt av Kunnskapsdepartementet). For personer som har deltatt på eller gjennomført studier på norsk eller samisk ved et universitet eller en høyskole, er det tilstrekkelig at man kan dokumentere deltakelse på studiet og at undervisningsspråket er norsk eller samisk.

Krav om dokumentasjon ved unntak etter statsborgerforskriften § 4-1 første ledd bokstav g

Søkeren må selv godtgjøre at vedkommende faller inn under unntaket og fremlegge dokumentasjon der dette er mulig. Eksempler på dokumentasjon er attester fra lærested eller et dokumentert helsemessig forhold som gir grunnlag for unntak.

Dokumentasjonen fra lærestedet må inneholde vurdering fra opplæringsstedet om hvorvidt søkeren vil ha mulighet til å bestå prøven på nivå B1 eller høyere. Dokumentasjonen skal utformes med utgangspunkt i et skjema som er utviklet av UDI, og som er tilgjengelig på direktoratets nettsider.

Søkere som får unntak fra kravet om å oppnå nivå B1 i norsk muntlig på grunn av helsemessige årsaker, personlige forutsetninger som personen ikke rår over eller statsløshet

Ny § 4-1 annet ledd stiller krav om at personer som får unntak etter første ledd bokstavene e, f, g og i må oppnå minimum nivå A2 på muntlig prøve i norsk. I spesielle tilfeller kan det imidlertid også gjøres unntak fra kravet om å nå språknivå A2. Det vil bero på en konkret helhetsvurdering av de samme momenter som fremgår ovenfor, og hvor konklusjonen er at det foreligger tungtveiende årsaker.

Døve eller sterkt hørselshemmede

Døve eller sterkt hørselshemmede er ikke unntatt kravet om å beherske nivå B1 i norsk muntlig. Departementet viser til at HK-dir tilbyr egne prøver for døve og sterkt hørselshemmede i tegnspråk opp til nivå B2. Men at søkeren er döv eller hørselshemmet kan inngå som et moment i en helthetsvurdering som fører til at vedkommende får unntak fra kravet om å oppnå språknivå B1 i norsk, se ovenfor.

Unntak fra krav om avlagt statsborgerprøve

I statsborgerforskriften gjøres det enkelte endringer i unntakene fra kravet om bestått statsborgerprøve. Det skal nå kreves standpunktkarakter eller eksamenskarakter 2 eller høyere i samfunnsfag i grunnskolen. I videregående opplæring vil også halvårsvurdering med karakteren 2 være tilstrekkelig, i tillegg til standpunktkarakter eller eksamenskarakter 2. Det kan også gjøres unntak dersom søkeren ikke klarer å bestå statsborgerprøven på grunn av særlige helsemessige, andre tungtveiende årsaker, eller personlige forutsetninger som vedkommende ikke rår over. Unntatt fra kravet om bestått statsborgerprøve er også personer som er tatt opp til og har gjennomført studier på norsk eller på samisk på universitet eller høyskolenivå i Norge.

Statsborgerforskriften § 4-2 bokstav d er en videreføring av tidligere § 4-5 annet ledd bokstav b, og gjelder søkere som har gjennomført studier som gir kunnskap om Norge og de emnene som inngår i læreplan for 50 timer samfunnskunnskap. Ny læreplan i samfunnskunnskap for voksne innvandrere begynte å gjelde 1. august 2021 og gammel ble opphevet 1.januar 2022. Ved vurdering av unntaket i statsborgerforskriften § 4-2 første ledd bokstav d skal det tas utgangspunkt i den nye læreplanen.

Ellers videreføres unntakene fra krav om avlagt statsborgerprøve.

Særskilt om deltagere i det pågående modulforsøket med modulstrukturert fag- og yrkesopplæring (MFY)

Søkere som deltar i det pågående modulforsøket med modulstrukturert fag- og yrkesopplæring (MFY) får ikke standpunktkarakter, men kompetansebevis. Søkere som kan legge fram et kompetansebevis fra modul 1 som viser at denne modulen er godkjent, skal anses å fylle kravet i statsborgerforskriften §§ 4-1 første ledd bokstav b og § 4-2 bokstav c.

Hvis det ikke går klart frem av kompetansebeviset at modul 1 er bestått må søkeren legge frem en bekreftelse på at vedkommende har bestått, sammen med kompetansebeviset.

Ikrafttredelse

Endringene trer i kraft 1. oktober 2022.

Med hilsen

Toril Melander Stene (e.f.)
avdelingsdirektør

Truls Knudsen
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer